

ΓΙΑ ΔΗΕΣ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

Ο ΣΑΤΩΒΡΙΑΝΔΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Τὸ πέρασμά του ἀπὸ τὸν Μωρηᾶ. Πῶς ἐξελίχθησαν εἰ κλέφτες τῆς Ἰθώμης. Γενικὴ σφαγὴ. Πῶς ἐταξείδευσε ὁ ποιητὴς. Στὶς ἐχθρες τοῦ Εὐρώτα. Τὸ κομμάτιασμα μιᾶς ὥρας τῆς Ἑλληνιστοῦλας. Τὸ κάστρο τοῦ γιατροῦ Ἀβραμιάτη. Τὸ καρυσόφυλλο τοῦ Ἀγᾶ τοῦ Δερβενακίου. Μπάμ καὶ κάτω !... Στὴν Ἀθήνα. Ὁ περιφημὸς Διοδάρης, κ.λ.π. κ.λ.π.

Ὁταν ὁ Σατωβριάνδος ἄρχισε νὰ γράφῃ, στὰ 1806, τοὺς «Μάορτα» του, — τὸ περίφημο μυθιστόρημά του τοῦ ὁποίου ἡ ὑπόθεσις ἐκτυλίσσεται κατὰ τὰ τέλη τοῦ Γ' μ.χ. αἰῶνος ἐπὶ τῶν διωγμῶν τοῦ Διοκλητιανῶν, καὶ τὸ ὁποῖο εἶνε θερμὸς καὶ ἐνθουσιώδης ὕμνος τῆς χριστιανικῆς θρησκείας — κατάλαβε πῶς ἦταν ἀνάγκη νὰ ἐπισκεφθῇ τοὺς τόπους πού θά περιέγραφε γιὰ νὰ τοὺς γνωρίσῃ καλύτερα καὶ νὰ δώσῃ περισσότερο χρῶμα στὶς περιγραφές του. Ὁ Σατωβριάνδος φημιζότανε γιὰ τὴ φιλολογικὴ του εὐσυνειδήσια. Γιὰ νὰ γράψῃ τὴν «Αττάλα» πῆγε στὴν Ἀμερική, ἐπίσης δὲ τὸν «Τελεστοντων Ἀβερράγων» τὸν ἔγραψε ὑπερὸ ἀπὸ πολύχρονον διαμονὴν του στὴ γροακικὴ Ἰσπανία. Ἔτσι, καὶ στὴν προκειμένη περίπτωσι, δὲν ἤθελε νὰ γράψῃ τοὺς «Μάορτα», χωρὶς νὰ ἐπισκεφθῇ προηγουμένως τὴν Ἑλλάδα.

Ἐκίνησε, λοιπόν, ἀπ' τὸ Παρίσι στίς 13 Ἰουλίου. Ἡ γυναίκα του τὸν συνόδευσε ὡς τὴ Βενετία. Ἐκεῖ, τὴν ἄρῃσε στὰ χεῖρα κάποιον πιστοῦ καὶ ἀφοσιωμένου φίλου του καὶ τράβηξε μόνος γιὰ τὴν Τριεστή. Ἀπὸ κεῖ, μπροστάρησε τὴν 1 Αὐγούστου γιὰ τὴν Ἀνατολὴ καὶ τοὺς Ἁγίους Τόπους. Καί, ἀφοῦ ζόντεψε νὰ θαλασσοπνιγθῇ, πάτησε τέλους — γιὰ πρώτη φορά — τὸ πῆδι του, στίς 10 Αὐγούστου, στὸ ἱερὸ γῶμα τῆς Ἑλλάδος, στὴ Μεθώνη.

Ἡ Ἑλλάς ἦταν τότε (1806) μιὰ ἀξιοθρήνητὴ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως, τουρκικὴ ἐπαρχία. Μόλις ὁ Σατωβριάνδος ἀποβιβάσθηκε στὴ Μεθώνη, πληροφορήθηκε κατὰ ποῖον τρόπον ὁ πασᾶς τοῦ Μωρηᾶ ἀποκατάστησε τὴν ἀσφάλειαν στοὺς δρόμους τῆς ἐπαρχίας του. Ἀέξισε γιὰ νὰ φέρῃ μὲν αὐτὴ τὴν ἱστορίαν, γιὰτί εἶνε ὁ πρόδρομος γὰρ ποῦμα, τῆς πεποιθήσεως πού ἐπεκράτησε ἀργότερα στὴν Εὐρώπην, οἱ ἡ χώρα τοῦ Περικλέους κατήντησε καταφύγιον ἡσυχίας.

Ἐπὶ τὴν ἡμέραν αὐτὴν τότε στὸ ὄρος Ἰθώμην καμμιὰ πενήντα κλέφτες — Ἕλληνες — οἱ ὁποῖοι ἐνοχλοῦσαν συχνὰ μὲ τις ἐπιδρομὰς τοὺς τοὺς Τούρκους ἀγάδες ἐκείνης τῆς περιφερείας, ὁ Ὄσμαν πασᾶς, ὁ διοικητὴς τοῦ Μωρηᾶ, ἔστειλε ὅλα τὰ τριγυρινὰ χωριά, γιὰ νὰ τοὺς ἐξολοθρεύσῃ. Ἐπειδὴ ὁμοῦ τοῦ εἶτανε πολὺ δύσκολο νὰ ἐξωρισθῇ τοὺς ἀθῶους ἀπ' τοὺς ἐνόχους, διέταξε τοὺς στρατιώτες του νὰ κόβουν ὁποῖον βλέπουνε μπροστὰ τοὺς.

Κ' ἔτσι, μαζὺ μὲ τοὺς ἡσυχᾶς, βρῆκανε τὸ θάνατο καὶ τραχόσι ἀθῶοι Ἕλληνες χωρικοί...

Ὁ Σατωβριάνδος, ξεκίνησε ἀπ' τὴ Μεθώνην καὶ ἔκανε τὸ γύρο ὅλης τῆς Πελοποννήσου, κατὰ τρόπον γραφικώτατον. Μπροστὰ πῆγαινε ὁ ταχυδρόμος, καβάλλα στ' ἄλογό του, σφρόντασε ἀπὸ πίσω του ἕνα ἄλλο ἄλογο ἐφεδρεία. Ἀκολουθοῦσε ἕνας γεννίτσaros — τὸν ὁποῖο ὁ πασᾶς εἶχε θέσει στὴ διάθεσιν τοῦ γάλλου ἐπισκέπτη — μὲ σαρίκι στὸ κεφάλι, μὲ δυὸ κομπόυρες κ' ἕνα γιγαντιαῖο στὸ σελᾶκι. Πίσω ἀπ' τὸ γεννίτσaros ἔρχοταν ὁ Σατωβριάνδος, ὠπλισμένος καὶ τοῦτος σὺν ἀστακόσ... διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων καὶ ἀκολουθοῦμενος ἀπὸ τὸν Ἰωσήφ, τὸν ὑπηρετὴν του.

Πέρασε ἀπ' τὴν Κορώνην, ὅπου τὸν φιλοξένησε ὁ Βιάλι, ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Γαλλίας καὶ ἀπὸ κεῖ τράβηξε γιὰ τὴν Τριπολιτῆν, ὅπου ἤθελε νὰ δῆ τὸν πασᾶ τοῦ Μωρηᾶ, γιὰ νὰ τοῦ δώσῃ ἕνα φερμάνι, μὲ τὸ ὁποῖο θά τοῦ ἐπιτρέποταν ἡ διέβασιν ἀπ' τὸν ἰσθμὸ τῆς Κορίνθου. Ὑστερα τράβηξε γιὰ τὴ Λακωνίαν καὶ ἐπισκέφθη τὴν εἰρεῖαν τῆς Σπάρτης. Ἡ θέα τῶν εἰρηϊκῶν τῆς ὄρειας παντοδυναμίου πόλεως, τὸν ἐνέπνευσε μεγαλεφραντάσους στοχασμοὺς πάνω στὴ ματαιότηταν τῶν ἀνθρώπων. Ὁλόκληρη τὴ νύχτα τῆς 18 Αὐγούστου τὴν πέρασε στὴν ὄχθην τοῦ Εὐρώτα ποταμοῦ, ὅπ' τὸν ὁποῖο ἤπια, κατὰ τὴ συνήθειά του, νερό. (Ὁ Σατωβριάνδος τὸ εἶχε βάλει πεῖσμα νὰ πῆ νερό ἀπ' ὄλους τοὺς διασημωτέρους ποταμοὺς τοῦ κόσμου. Ἦπια νερό ἀπ' τὸ Μισισσιππὶ, τὸν Τάμεσι, τὸν Ρῆγον, τὸν Τίβερι, τὸν Εὐρώτα, τὸν Κηφισσοῦ, τὸν Γρανικὸν, τὸν Ἰορδάνην, τὸ Νεῖλο, — καὶ τὸν Ἐβρο ἀνόμα !...) «Σκεπαστικα — λέει στὸ «Ὀδοπορικόν» του, μὲ τὸν μανθῶνα μου καὶ πλάγιασα στὴν ὄχθην τοῦ Εὐρώτα, κάτω ἀπὸ μιὰ μικροδάφνη. Ἡ νύχτα εἶτανε τόσο γαλήνη, τόσο ἀγνή, ὥστε ὁ Γαλαξίας λῆς καὶ σχημάτιζε μιὰν ἀσπρὴν ποτὴν ἀντικαθρέφτιζαν τὰ νερά του ποταμοῦ καὶ σὸ γᾶς τῆς ὁποίας μορφοῦσεσ ἀκόμα καὶ νὰ διαβροῦν. Μὲ πῆρε ὁ ὕπνος, ἐνῶ εἶχα τὰ μάτια μου καρφωμένα σὸ λαμπρὸ ὄστερ κ' ἐνῶ πάνω ἀκριβῶς ἀπ' τὸ κεφάλι μου βρισκότανε ὁ ὄρατος ἀστερισμὸς τοῦ Κίκωνος τῆς Ἀφῆας...» Καὶ ἐξοκλοῦθη, μὲ τὸ αὐτὸ ποιητικὸ καὶ πλοῖοσι εἰλεπτοῦς χερματικὸς ὕψος, νὰ περιγράφῃ τὴ ἐντυπώσιν δοκίμασε ἐκεῖνη τὴν ἐξοστῆ ἀγοστοσιῶτικὴ νύχτα, πού τὴν πέρασε ἐξπλωμένος στὴν ὄχθην τοῦ Εὐρώτα ποταμοῦ.

Ὁ Σατωβριάνδος

Τὴν ἄλλη μέρα ξεκίνησε γιὰ τὴν Ἀργολίδα. Τὸ μεσημέρι στάθηκε στὸν Ἅγιο Παῦλο ἕνα πολυκατοικημένο σχετικῶς χωριό, σὸ ὁποῖο εἶχε ἐκτυλιχθεῖ, ἐκεῖνες τὶς μέρες μιὰ φρικιαστικὴ τραγωδία.

Κάποια ὄραφηνά νῆα, ἑλληνικὴ ἐστᾶλη ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς τῆς στὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅπου ἔμαθε τοῦρκικα, ἰταλικά καὶ γαλλικά. Μὰ σταν γύρισε στὸν τόπο τῆς οἱ χωρικοὶ τῆς τὴν κατηγοροῦσαν πῶς εἶχε κάνει στὴν Πόλιν, πολλὰς παραχωρήσεις στοὺς ἔθνους — ἀτιμοτικὰς γιὰ μιὰ γνήσια Ἑλληνίδα. Καὶ ἀποφάσισαν νὰ τὴν σκοτώσουν, γιὰ νὰ ξεπλύνουν ἀπὸ πάνω τους αὐτὴ τὴν ντροπή.

Πλήρωσαν λοιπὸν τὶς τουρκικὰς ἀρχές γιὰ νὰ τοὺς ἐπιτρέψουν νὰ κάμουν ὅτι θέλουν, ὅπως τακτικὰ συνέβαινε σταν ἐπρόκειτο νὰ διαπραχθῇ ὁ φόνος κανενὸς χριστιανοῦ καὶ ὕστερα πῆγαινε μιὰ νύχτα στὸ σπίτι τῆς δυστυχομένης ἀμωρτωλῆς καὶ τὴν ἔκαναν μικρὰ-μικρὰ κομματάκια !... Μὰ ὁ πασᾶς τοὺς ζήτησε ὄργουλα... μεγαλυτέρα ἀποζημίωσιν, ἐπειδὴ ἡ νῆα πού σκοτώσανε ἦταν καὶ ὄμορφη, καὶ μορφωμένη, καὶ κοσμογυρισμένη ! Καὶ οἱ χωρικοὶ ἀναγκάστηκαν νὰ ξαναπληρώσουν...

Στίς 20 Αὐγούστου, κατὰ τὰ χροῦματα ὁ Σατωβριάνδος βρισκότανε στὸ Ἄργος τοῦ ὁποίου τὰ ἔρεπια δὲ συμφωνοῦσανε καθόλου κατὰ τὴ γνάμην του, μὲ τὸ ἐνδοθὸ ὄνομα πού εἶχε στὴν ἱστορία.

Ἐκεῖ γνωρίστηκε μὲ τὸν Διονύσιον Ἀβραμιάτη τὸν Ἕλληνα γιατρό, πού εἶχε μεταφράσει «εἰς δημόδη» γλῶσσαν τὴν «Αττάλα» του. Μὰ ὁ Σατωβριάνδος δὲν τὰ καλοπέρασε μαζύ του. Γιατί, σταν ἀργότερα ἐξέδωσε τὸ «Ὀδοπορικόν» του, ὁ Ἀβραμιάτης δημοσίευσε στὴν Πάδουσα, στὰ 1817, μιὰ κριτικὴ μελέτη στὴν ὁποία κατηγοροῦσε μὲ δριμύτατες ἐκφράσεις, τὸ Σατωβριάνδο, πῶς δὲν ἔξερε οὔτε γεωγραφία, οὔτε ἱστορίαν, οὔτε Ἑλληνικά, οὔτε μυθολογία ! Ἐννοεῖται πῶς ὁ Σατωβριάνδος στὴ δευτέρα ἐκδοσὴ τοῦ «Ὀδοπορικόν» ἀπάντησε στὸν Ἕλληνα γιατρό μὲ τὴν αὐτὴν ὀρμηλῆ λόγοντας συνάμα πῶς τὸ ἔργο του αὐτὸ δὲν ἦταν ἐπίδειξις, εὐνομαθείας ἀλλῶ, πρὸ παντός, ἔργο τέχνης.

Ὑστερ ἀπὸ μιὰ προχθεῖν ἐπιθεώρησιν στὰ ἔρεπια τῶν Μυκηνην καὶ ἀφοῦ ἐπισκέφθηκε τὸν τάφον τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὁ Σατωβριάνδος, ἔφτασε στὴν Κορίνθον, τὴν ὁποία ἐπισκέφθηκε χωρὶς ὄμως νὰ μπορέσῃ νὰ βῆ ὡς τὴν Ἀκροκόρινθον, ἐπειδὴ οἱ Τούρκοι εἶχαν ἀνηγορεύσει τὴν ἀνοδο σταῦς ἔθνους. Στὸ Δερβενάκι, ὁ Σατωβριάνδος εἶδει στὸν τοῦρκον διοικητὴ τὸ διαβατήριον πού τοῦ εἶχε δώσει ὁ πασᾶς.

Καὶ ὁ ἀγᾶς, γιὰ νὰ τὸν περιπνιγθῇ, τοῦ προσέφερε καφε καὶ νουρλί. Ἐκεῖ πού οὕρητοσανε, ὁ Σατωβριάνδος εἶδει κάποιον ἐνθουσιασμὸ γιὰ τὸ καρυσόφυλλο τοῦ Τούρκου. Καὶ ἐκεῖνος, γιὰ νὰ ποδείξῃ στὸν ἔθνο τὶς χάρες τοῦ ὄπλου του, σημάδεψε κάποιον Ἕλληνα χωρικό πού περνοῦσε καμμιὰ τριακοσάρια βήματα μακρὰ του, καὶ περβόλλουσε. Ὁ χωρικός πληγώθηκε στὸ στομάχι. Καὶ γιὰ νὰ τὸν κάμουνε καλῶ, τὸ ἔδωσαν καὶ πενήντα βουδουλιές !... Ὁ Σατωβριάνδος ἀφοῦ ἐπισκέφθηκε τὴ Μέγαρα, ὅπου ἔκανε γιὰ λίγες μέρες καὶ τό... γιατρός, ἔλλειψαι ἄλλου... καλυτέρου, πάτησε τὸ πῆδι του στὴν Ἀθήνα, στίς 23 Αὐγούστου 1806. Τῶνειρο τῆς τᾶτῆς του ἔφερε τέλεις σέφρα καὶ ὄστα.

Στὴν Ἀθήνα, τὸν ὑποδέχθηκε ὁ Φαβέλι, ὁ πρόξενος τῆς Γαλλίας, ὁ ὁποῖος καὶ ἔγινε ὀδηγὸς του στίς ἐπισκέψεις του στὰ διάφορα μνημεῖα τῆς ἀουγκλοῦτο Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος. Ἡ Ἀθήνα μολομένη βρισκότανε τότε σ' ἀξιοθρήνητὴν κατᾶστασιν ἀπὸ ἀπόψεως καθαριότητος καὶ συντηρήσεως, ὥστόσο ἄρεσε ὑπερβολικά στὸν ὠριστοπῆδὸν Σατωβριάνδο... «Χάρησθε μοι πού ἔγραψα ἀπ' τὴν Ἀθήνα νύχτα — ἔγραψε ἀργότερα — θὰ μὴ ἦταν ἀδύνατο νὰ ἐγκαταλείψω τὸν ὄρατον εἰτέν τὸπο μὲ τὸ γᾶς τοῦ ἡλίου !»

Ὁ Διοδάρης, ὁ διοικητὴς τῆς Ἀκροπόλεως, τρῶβει τῶν παθῶν του τὸν τᾶρχον ὅπ' τὸν ὄργισμένο γόλομον τοῦ γάλλου συγγροφῆας στὸ «Ὀδοπορικόν».

Ὁ Διοδάρης αὐτός, γρόφει ὁ Σατωβριάνδος, κάθεται στὸ φροῦριον πού ἴνε γει ἀτο ἔργα τῶν Φειδῶν καὶ τοῦ Ἰκτίνου, χωρὶς νὰ τῶν κατέβῃ ποτὴ ἡ περιεργείαν νὰ ρωτήσῃ ὁὶν ποῖδς λᾶδς ἄραγε νᾶφνεσ ἀπὸ τὰ δοξαζομένα εἰρεπια, χωρὶς νὰ καταδεχθῇ ποτὴ νὰ βγῇ ὄξω ἀπ' τὴν καλῶν πού ἔχτισε πάνω στὰ χαλᾶματα τῶν νημεριῶν τοῦ Πελοκλήτου. Κάθετ' πάντα σταυροπῆδι πάνω κ' ἕνα βρώμιον χαλί, καὶ ἐνῶ οἱ ἄνθρωποι τῆς πῆλας του ἀνεβαῖνον ψηλά, ἀνόμοσα ὅπ' τὶς σπῆλες τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς, κοιτάει ἡλιθίως τὴν ἀερογαλιὰ τῆς Σαλαμίνος καὶ τὴ θάλασσαν τῆς Ἐπιδάουρου.»

Μόνον μιὰ ἔβρομῆδα μπῆρεσε νὰ μείνῃ στὴν Ἀθήνα ὁ Σατωβριάνδος.

ΑΠΟ ΟΛΟΝ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ

Η αυτοκτονία ενός έρωτευμένου χιμπατζή !...

Ο περίφημος χιμπατζής Ταρζάν του οποίου η εμφάνιση στά μεγαλύτερα ιπποδρομία και μουζικ-χάλ του κόσμου προλαοΐσε πάντοτε τόν γενικό θαυμασμό, αυτοκτόνησε τελευταίως στό Βερολίνο υπό τās εξής δραματικές περιστάσεις.

Πρό ολίγου καιρού, όταν έπαιξε ακόμα στό θέατρο της «Σκάλας» του Μιλάνου, κάθε βράδυ στά διάφορα νούμερά του τόν συνώδευε μιά χαριτωμένη 'Ιταλίδα, ή όποια έκτελοΐσε μαζί του διάφορα άκροβατικά γυμνάσματα. Ο Ταρζάν δέν άργησε, κυριάζοντας τά μάτια της ώραιάς αυτής άκροβάτιδος, νά τήν έρωτευή παράφορα. Δυστυχώς όμως ή παρμονή της 'Ιταλίδας αυτής στό Μιλάνο δέν επρόκειτο νά διαρκέση πολύ. Ένα νέο συμβόλαιο πού έκλεισε με άλλοιο άμερικάνικο θέατρο ποικιλιών, τήν άνάγκασε νά έγκαταλείψη τόν φτωχό Ταρζάν και νά φύγη γιά τή Νέα 'Υόρκη. Ο χιμπατζής έχασε έτσι τήν άγαπημένη του.

Σε λίγες ημέρες έφυγε κι' ό ίδιος με τό θέατρο, γιά τό Βερολίνο, χωρίς όμως και νά ξεχάση τήν ωραία 'Ιταλίδα.

Στό Βερολίνο, ήταν πολύ μελαγχολικός και μόλις και μετά βίας έτρωγε τό λίγο φαί πού του έδιναν.

Η κατάσταση αυτή διήρκεσε δέκα πέντε ημέρες, όταν ένα βράδυ, πού ό θεατρώνης του τόν είχε κλείσει από νωρίς στό κλουβί του, ό Ταρζάν σε μιά στιγμή άπελπισίας, έβγαλε ένα κουτί σίσιρα πού είχε πάρει κρυφά μαζί του και έβγαλε φωτιά στό άχρυσέοιο στρώμα πού του χρησίμευε γιά κρεβάτι. Μέσα σε όλίγα λεπτά της ώρας ή φλόγες πολιορκήσανε τό φτωχό χιμπατζή, ό όποιος τό πρωί βρέθηκε τελείως άπνηθρακωμένος, μέσα στό αιδερόνιο κλουβί του.

Έτσι ετεριμάτισε τή ζωή του ό περίφημος αυτός χιμπατζής πού μαζί με τίς άλλες μιμήσεις τών κινήσεων και τών συνθησιών του άνθρωπου έμαθε στό τέλος νά τόν μιμήται και στόν αυτοχειρία !...

Ζωα πού δέν πίνουν ποτέ νερό

Υπάρχουν λοιπόν και ζωα πού δέν πίνουν σε όλη τους τή ζωή ούτε μιά σταγόνα νερό ; Έτσι τοδλάχιτον ισχυρίζεται ό περίφημος Άγγλος φυσιοδίφης Γκέσλερ, συγκαταλέγον μεταξύ τών ζώων αυτών τίς Λάμες της Παταγονίας,είδος αϊγών,και Γαζέλλες,της Νοτίου Αφρικής. Επίσης κατά τόν κ. Γκέσλερ, υπάρχει και ένας παπαγάλος στό ζωολογικό κήπο του Λονδίνου, ό όποιος έχει 10 χρόνια, χωρίς νά πει ή διόλου νερό !

Εκτός όμως του Γκέσλερ, υπάρχουν και πολλοί άλλοι διάσημοι φυσιοδίφαι όί όποιοι φρονούν ότι και αυτά άκόμα τά κουνέλια μπορούν νά ζήσουν χωρίς νά πίνουν τίποτε άλλο, εκτός από τή λίγη δροσιά πού βρίσκεται επάνω στα φύλλα τών χόρτων και τήν όποια γλύφουν με τή γλώσσα τους, όταν έχουν άνάγκη νά δροσισθούν τό καλοκαίρι.

Βριάνδος. Τήν 27 Αύγουστου άφησε τήν πόλη της Αθηνάς και έξακολουθοΐτε τό ταξείδι του γιά τό 'Ιεροσόλυμα.

Όστόσο, μολονότι έμεινε πολύ λίγον καιρό στην Έλλάδα, μίλησε με τέτοιο ένθουσιασμό γι' αυτήν, άμα γύρισε στη Γαλλία, προκάλεσε τόσο τό ένδιαφέρον τών διανοούμενων όλου του κόσμου γιά τήν ένδοξο μά παραμελημένη χώρα, ώστε μπορούμε άδιστακτως νά ποΐμε πως ό Σατωβριάνδος υπήρξε ό πρώτος Εύρωπαίος φιλέλληνας όποιός ένάμ' τους κυριώτερους συντελεστές του μεγάλου φιλελληνικού ένάρματος, πού άνεπτυχθη στην Εύρώπη με τήν έκκορηξη της Έλληνικής Έπαναστάσεως.

Η ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΜΑΣ

Ο περίφημος 'Ιταλός τενόρος ΚΡΟΥΖΟ

Η ΔΟΞΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΝΗΣΙΩΝ

ΜΙΑ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΑΦΑΝΤΑΣΤΟΥ ΑΚΜΗΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Όπου ή Κύπρος πουλιέται από τους Άγγλους. Η δεσποτεία τών Λουζινιάν. Αμήυητες πλούτες και σπατάλη. Τί ζώδευαν γιά τά σκυλλιά τους οι Κύπριοι. Τά πολυδάπανα κυνήγια. Τά στελίδια μιάς νύφης, οι θησαυροί του βασιλέως της Γαλλίας κλπ. κλπ.

Η Κύπρος, ύστερα από πολλές κατακτήσεις, περιήλθε κατά τόν 12ον μ. Χ. αιώνα στα χέρια τών Άγγλων, αλλά επειδή, λόγω τών άλληπαλλήλων επαναστάσεων τών έντοπιών, ή κατοχή της γινόταν προβληματική, οι Άγγλοι τήν επώλησαν στους Ναΐτες σε μιά τιμή πού άντιστοιχοΐσε σε 1.350.000 περίπου προπολεμικές δραχμές. Άλλά και οι Ναΐτες γιά τους ίδιους λόγους δέν μπόρεσαν νά μειώσουν πολύ τήν Κύπρο, γι' αυτό κι' ό βασιλεύς της Άγγλίας τή επώλησε πάλι στόν ευγενή Γάλλο ιππότη Γουίδο Λουζινιάν. Τρεις δολοφύρουσ αιώνες ή Κύπρος ήταν στην κατοχή του οίκου τών Λουζινιάν και πρέπει νά όμολογηθί ότι κατά τό διάστημα αυτό έιβε περιόδους άληθινής άκμής και πλούτου.

Επί της εποχής τών Λουζινιάν ή Κύπρος είχε γίνει τό κυριώτερο έμπορικó κέντρο της Ανατολής. Όλοι οι πλουσιοί κάτοικοι τών πόλεων της Ασίας πού έπεφταν στα χέρια τών Τούρκων, τών όποιων ή έπιδρομή προς τήν Εύρώπη είχε άρχίσει ήδη, κατέφευγαν σ' αυτή. Συντελοΐσε πολύ επίσης στην αύξηση της κινήσεως της νήσου τά άλληπαλλήλα καρβάνια τών προσκυνητών πού περνούσαν από κει πηγαίνοντας στους Άγίους Τόπους. Όλα αυτά ήσαν άφορητά νά άποκτήση πλούτο πρωτοφανή, πράγμα πού, φυσικά, ώδήγησε στό τέλος τους κατοίκους της στη διαφθορά και στην άνηθικότητα.

Νά π. χ. τί γράφει γιά τήν Κύπρο της εποχής εκείνης ένας γερμανός ευγενής πού επί πέντε χρόνια περιόδευε στην Ανατολή :

«Η Κύπρος έινε όχι μόνο ή πιο ευγενής και ή πιο ένδοξη άπ' όλα τά νησιά αλλά και ή πλουσιωτέρα. Κανένα άλλο νησί δέ μπορεί νά συγκριθί μαζί της. Υπάρχουν εκεί άρχοντες, ευγενείς, βαρόνοι, ιππότες και άπλοί άκόμα άστοί, πλουσιώτεροι από τους κατοικοΐντας σ' άλλα μέρη του κόσμου. Όλη τους τήν περιουσία τήν σπαταλοΐν στα κυνήγια. Εγγύρια εκεί ένα κόμητα, ό όποιος είχε γιά τά κυνήγια του περισσότερα από πεντακόσια λαγονικά. Κάθε ζευγάρι από τά σκυλλιά αυτά είχε κι' ένα ξεχωριστό ύπηρετή του όποιου ή άποκλειστική φροντίδα ήταν νά λούξη και νά άρωματίξη πράγμα πού θεωρείται άπαραίτητο γιά τά σκυλλιά. Επίσης εγγύρια έταν άλλο ευγενή ό όποιος είχε κι' αυτός γιά τά κυνήγια του δώδεκα γεράκια και δαπανοΐσε γιά τή συντήρησή τους και τήν περιποίηση τους άφάνταστα ποσά. Πολλοί από τους ευγενείς της Κύπρου θά είχαν άσφαλώς λιγώτερα έξοδα άν διατηρούσαν ένα μικρό στρατεύμα μισθοφόρων άπ' όσα ζοδεύουν τώρα γιά τή διατήρησή του κυνηγετικού των προσοπιού. Γιά τά κυνήγια του, πού βαστούν δολοφύρουσ μήνες άπάνω στα βουνά και στα δάση, έξώδευαν οι Κύπριοι ποσά, με τό όποια ένα μικρό κράτος θά μπορούσε ν' άνταποκριθί στις δαπάνες του επί ένα χρόνο !...»

Παρακάτω ό Γερμανός περιηγητής διηγείται πως έγκατεστάθησαν στην νήσο οι διάφοροι εύρωπαίοι ευγενείς και πως, λόγω της διεκδύσεως από εκεί προσκυνητών άπ' όλα τά μέρη της γης, άκούει κανείς άπ' τό πρωί ως τό βράδυ χίλιες δυό ειδύσεις άπ' όλο τόν κόσμο του όποιου όλες ή γλώσσες άνηχοΐν σ' αυτά του διαβάτου. Και συνεχίζοντας γράφει ότι ή πλουσιωτέρα πόλις της νήσου εινε ή Άμμοχώστου. Η κόρη ενός πλούσιου της Άμμοχώστου έφερε κατά τους άραβώνες της τόσα πλούσια κοσμήματα άπάνω στό κεφάλι της, ώστε όλοι οι παρευρισκόμενοι γάλλοι ιππότες, τά ξεζητήσαν ως πολυτιμώτερα όλων τών κειμηλιών του βασιλέως της Γαλλίας ! Επίσης τήν ίδια εποχή ένας Κύπριος έμπορος επούλισε στό Σουλτάνο, μιά χρυσή σφαίρα σολομμένη μονάχα μ' ένα διαμάντι, ένα μαργαριτάρι, ένα ζαφειρί κι' ένα σμαράγδι, άντι 60.000 φιορινίων (2.500.000 περίπου προπολεμικών δραχμών).

Σε λίγο ό ίδιος έμπορος ζητοΐσε ν' αγοράση πίσω από τό Σουλτάνο τήν ίδια σφαίρα άντι 100.000 φιορινίων (4 και πλέον εκατ. προπολ. δραχμ.). Δυστυχώς όμως δέν τό κατόρθωσε...

«Μέσα στα φιορμακεία της πόλεως έξακολουθει ό περιηγητής, υπάρχει περισσότερη έυλαλοή (πολύτιμο φαρμακευτικό είδος γιά τήν εποχή εκείνη), άπ' όση θά μπορούσαν νά κουβαλήσουν πέντε μεγάλα άμάεια μαζί. Όσο γιά τ' άρώματα σιωπώ. Εινε τόσο κοινά και τόσο φτηνά στην Κύπρο όσο εινε σ' έμάς τό ψωμί. Αά ούτε και γιά τους πολυτίμους λίθους, ούτε γιά τά χρυσόφανα ύφάσματα τολρω νά πώ τίποτε, γιατί ότι άν γράνω θά σας φαηί άπίστευτο.»

Σ' αυτή τήν άμήη βρισκόταν ή Κύπρος επί της εποχής τών Λουζινιάν. Δυστυχώς όμως σε λίγο τήν κατέλαβαν οι Βενετοί και άρχισε παραδίως ή παρακμή της.

N. Αδάκρυτος